

Tønder Kommune
Att. Guri Alm
Wegners Plads 2
6270 Tønder
Cc Ruben Lauridsen, EnviDan A/S

Dato: 03.11.2020

Museum Sønderjylland - Arkæologi Haderslev | HAM 6276

Resultat af forundersøgelse af matr. 2464 og 2465a, Skærbæk, Tønder Kommune

Museum Sønderjylland, Arkæologi Haderslev, har nu gennemført forundersøgelsen af matr. 2065a og 2464 og har kunnet konstatere, at der på matr. 2465a findes et område på 1450 m² med væsentlige, jordfaste fortidsminder, som er beskyttet af museumslovens § 27, mens der ikke er påvist væsentlige jordfaste fortidsminder på matr. 2464.

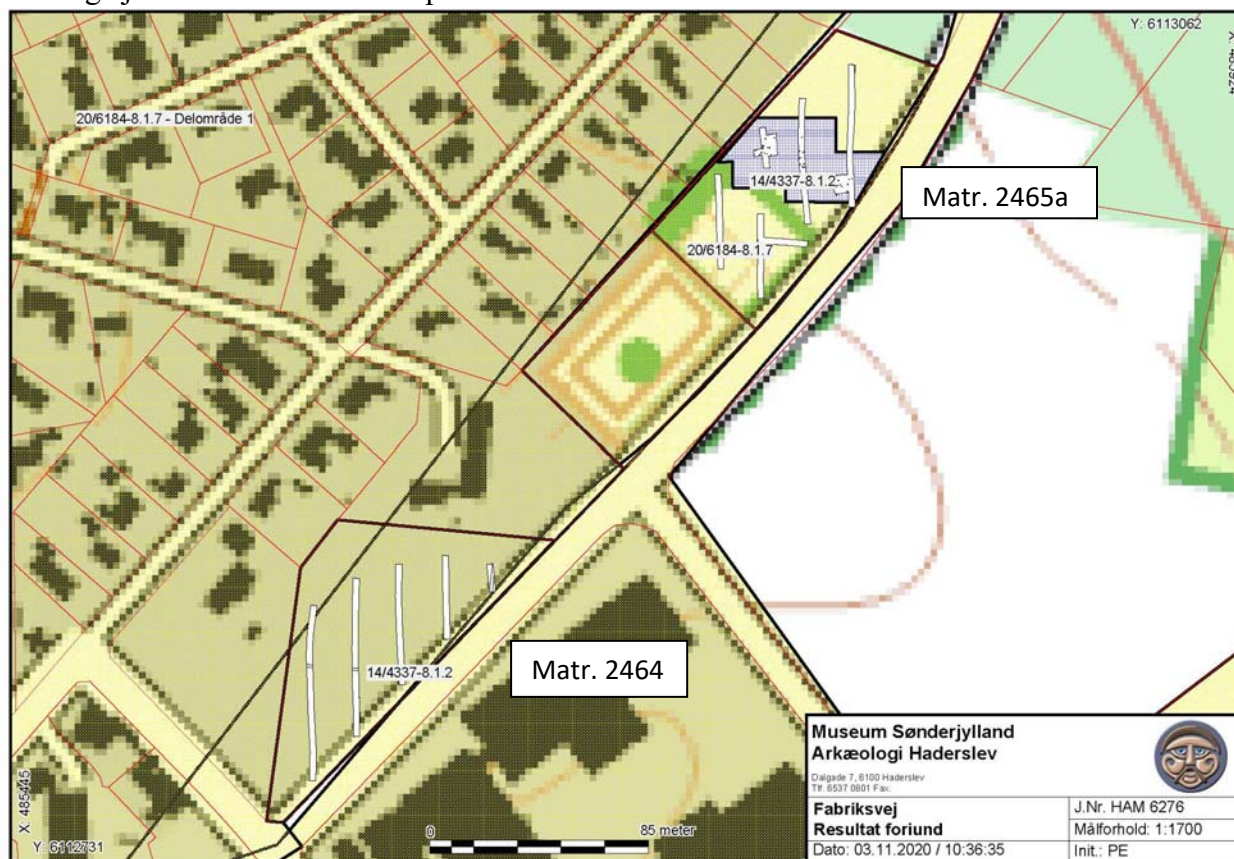

Fig. 1: Forundersøgelsen har vist, at der ikke findes væsentlige fortidsminder på matr. 2464, mens der på matr. 2465a er et område på 1450 m² med væsentlige jordfaste fortidsminder (blåskraveret).

For matr. 2464 betyder det, at området kan bebygges uden risiko for at påtræffe væsentlige jordfaste fortidsminder, som er beskyttet af museumslovens § 27.

Bygherre skal dog være opmærksom på, at hvis der under anlægsarbejde alligevel påtræffes væsentlige jordfaste fortidsminder eller andre kulturhistoriske anlæg, skal arbejdet (jf. museumslovens § 27, lov nr. 473 af 7. juli 2001) omgående indstilles i det omfang, det berører fortidsmindet og Museum Sønderjylland, Arkæologi Haderslev, adviseres.

Det kan oplyses, at skulle denne situation opstå, vil bygherre **ikke** skulle udrede udgifterne til en eventuel arkæologisk undersøgelse.

For matr. 2465a betyder det, at området med væsentlige jordfaste fortidsminder skal udgraves i det omfang der her foretages jordarbejder, som berører jordlag under normalpløjedybde (25 cm). Udgifterne til en eventuel udgravning afholdes af den for hvis regning jordarbejdet udføres. Museum Sønderjylland, Arkæologi, udarbejder gerne budget og tidsplan for en udgravning. Hertil har vi brug for oplysninger om de forventede anlægsudgifter og bygherres cvr-nummer.

Arkæologisk område på matr. 2465a, Skærbæk

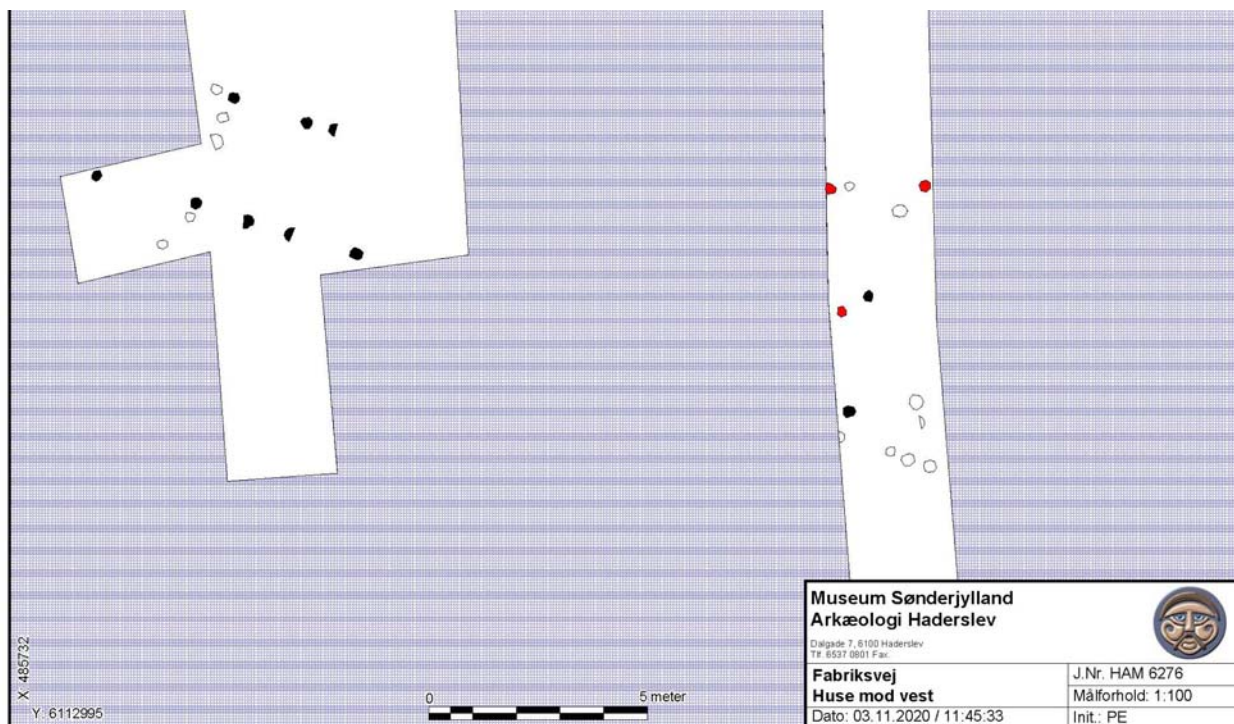
Fig. 2: Arkæologisk område på 1.450 m2 på matr. 2465a, Skærbæk.

Det arkæologiske område, som er beskyttet af museumsloven, er afgrænset af koordinaterne (UTM 32 (euref 89)):

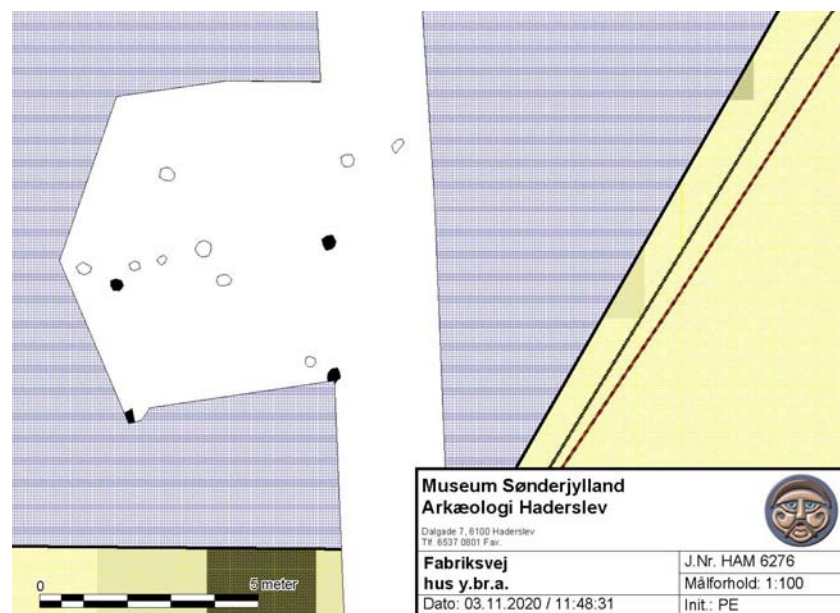
485.735	6.113.020	485.746	6.112.987
485.765	6.113.020	485.746	6.112.993
485.765	6.113.007	485.726	6.112.993
485.785	6.113.007	485.726	6.113.003
485.774	6.112.987	485.720	6.113.003

Fortidsminderne består overvejende af stolpehuller. Blandt stolpehullerne kan udskilles mindst 4 treskibede huse. I søgegrøften længst mod vest er der afdækket 4 måske 5 sæt tagbærende stolper til et hus som har været mere end 7 m langt. Tværspændet mellem stolperne er 2,55 m. Der er ikke påvist spor hverken efter væggene eller indgangspartier. Huset er orienteret NV/SØ og har antagelig været 10-12 m langt og 4,5-5 m bredt. Huset skal antagelig dateres til første halvdel af førromersk jernalder (600-300 f.Kr.)

I søgegrøften lige øst for er påvist et lignende hus med samme orientering. Her er der muligvis bevaret spredte spor efter en langvæg mod syd. Lige nord for det hus i samme søgegrøft findes to sæt tagbærende stolper, med et lidt større tværspænd på 2,77 m og orienteret mere Ø/V. Antagelig er dette hus en smule ældre og skal dateres til overgangen mellem yngre bronzealder og ældre jernalder (600-500 f. Kr. I søgegrøften længst mod øst er der også afdækket to sæt tagbærende stolper til ØNØ/VSV orienteret langhus. Her er tværspændet 2,98 m, hvilket daterer huset til slutningen af yngre bronzealder (700-600 f.Kr.).

Fig. 3.1: Med sort er fremhævet de to hus fra første halvdel af førromersk jernalder, mens det lidt ældre hus er vist med røde stolpehuller.

Fig. 3.2: Hus fra slutningen af yngre bronzealder. Det ses tydeligt, at orienteringen af huse afviger fra hinanden. Øjensynligt ændres orienteringen over tid fra en mere nordlig til en mere sydlig retning.

Videnskabeligt perspektiv

Undersøgelsen har til formål at klarlægge husenes nøjagtige udseende og datering. Hertil skal indsamles prøver fra stolpehullernes fyld til en naturvidenskabelig datering. Det skal bidrage til at belyse, hvor mange huse og gårde, som har eksisteret samtidig. Dette er vigtigt fordi det kan være med til at belyse, hvornår de første landsby opstår. I yngre bronzealder fortsatte skikken med at bo på enkeltgårde, men i slutningen af bronzealderen eller i begyndelsen af jernalderen bliver gårdene markant mindre og kommer til at ligge tættere. Spørgsmålet er, om det er en udvikling som finder sted synkront over hele landet eller om der en forsinkelsesfaktor fra egn til egn. Er det tilfældet skal

vi forsøge at lokalisere det eller de steder, hvor skikken opstår. Et andet spørgsmål om udviklingen fra enkeltgård til landsby foregår kontinuerligt eller om den er udtrykt for et brud i den kulturhistoriske udvikling. Øjensynlig starter bebyggelsen på Fabriksvej allerede i yngre bronzealder og fortsætter ind i ældre jernalder. Netop derfor er denne plads vigtig mht. at belyse de rejste problemstillinger. Den slags pladser finder vi ikke hver dag.

Med venlig hilsen

PER ETHELBERG
MUSEUMSINSPEKTØR | Ph.D
Museum Sønderjylland, Arkæologi
Dalgade 7, 6100 Haderslev
D +45 65 370 816
PERET@MSJ.DK